

LIBERTATEA

Abonamentul la „Libertatea”: 50 Lei pe an.
Pentru țărani, prețul foil e scăzut la numai
32 Lei pe an, 16 Lei pe 6 luni, 8 Lei pe 3 luni.
„Foaia Interesantă” și „Plugarul Luminat”
li-se dau gratuit. — In Iugoslavia 40 Dinari.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Joi

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru Americani: „Libertatea”, „Foaia Inter.” și
„Plugarul Luminat” pe un an 2 dollari. Banii se trimit
la dl Iohn I. Savu, 1. Main Str. Warren, Ohio. Foll
la Orăștie se dă de știre prin o cartă postală.

Știri politice

„Unirea face puterea”.

Trei state mijlocii europene unite între ele, sînt luate în Sfatul cel Mare al Marilor Puteri, ca formînd și ele o mare putere. — România conduce..

Soarta Europei a fost condusă pînă la războiul cel mare, prin câteva mari puteri (Anglia, Franța, Germania, Rusia, Austro-ungaria și Italia), cari își trimiteau solii lor spre împreună sfătuire ori la Londra, ori la Berlin, ori la Paris.

Toate celelalte state (România, Sîrbia, Grecia, Turcia, Bulgaria, Suedia, Norvegia, Olanda, Belgia și altele), erau numai privitoare de după urea la masa celor „mari” și ascultătoare de porunciile lor. Dacă 2 din aceste puteri se certau, să băteau (ca Bulgarii cu Sârbii, ori aceștia cu Turcii), apoi contractul de pace nu-l hotărâu guvernele lor, a luptătorilor, ci „Sfatul Marilor Puteri”. Ele puneau pecetea pe pacea care avea să încheie războiul..

Veni marele război. Fiecare și-a purtat crucea sa. Adesea mai sângereasă și mai plină de dureri crucea celui mic, ca a celui mare.

Veni pacea de după războiul acesta. Și — Marile Puteri iar se închiseră în camera (odaia) lor de Doamne Mari, și micile state iar fură lăsate lângă ușă..

Ei, bine, s'au aflat trei puteri de acestea mici, mai drept zis mijlocii: România, Cehoslovacia (Boemia) și Iugoslavia (Sîrbia), cari și-au zis: Auzi, tu soro, fiecare din noi, așa de sine, e „mică putere” sau cel mult „mijlocie”, și ccoșanele celea mari, nu ne lasă între ele, că prea sîntem mici. Oare n'ar fi bine sa ne legătum noi una de alta așa fel, ca toate să sîrim în ajutorul ori-căreia dintre noi, să ne legăm într'o așa frăție de arme, încât și noi se însemnăm, măcar toate 3 la oaltă, cât una din aceste madame mari! Iacă tu, România, ai vre-o 16 milioane de locuitori, eu Iugoslavia vre-o 13 milioane, Cehoslovacia vre-o 11, — la oaltă avem 40 milioane de oameni, cât Franța! Ba de intră și Polonia (și a intrat!) cu ale ei vre-o 20 milioane, iacă sîntem o putere cât Germania! Și atunci să cerem, ca să avem și noi un scaun acolo în sfatul celor mari, unul pentru noi toți!

Așa au făcut. Înțelegerea între aceste 4 puteri se zice „Mica Înțelegere”, în deosebire de „Marea Înțelegere” (sau „Antanta” cum li-zic pe franceze), pe care o formau țările mari: Franța, Rusia și Anglia.

Și „Mica Înțelegere” a dat de știre marilor Puteri, că vine la Genova, ca o putere mare prin unirea între sine și își cere loc de Sfatul cel Mare, în care să vorbească un sol al ei.

Și s'a făcut! Micii Înțelegerii i s'a dat scaunul dorit în Sfatul celor „mari”, lucru la care n'ar fi ajuns nici odată pășind una fiecare singuratecă.

Iar apoi, în sfatul ce au avut, statele „Micii Înțelegerii”, au hotărît, ca în numele lor să vorbească capul guvernului României, ca statul cel mai însemnat între ele.

Și așa a ajuns dl. Ioan I. C. Brătianu, la marea cinste de vorbi dsa cel dintîi în Marele Sfat al celor Mari (Conziliul Suprem), pentru țara sa și tovarășele ei.

Nimic fără România.

Se știe că Turcii și Grecii se bat încă. Se mai bat, mai odihnesc, iară se mai apucă. Când nu se bat tunurile, se luptă hărțile diplomaților.

În temeiul marelui treceri ce o avea fostul infai ministru al Greciei, Venizelos, Marile puteri au încheiat și privitor la Turcia un Contract de pace, dînd Greciei întinderi mari de pămînt fost turcesco în Europa, precum și toată coasta Aziei mici, care e foarte înfloritoare în negoț. S'a încheiat între ele așa-zisa Pace dela Sevres.

Dar Grecii răsturnînd pe Venizelos, care le căștigase numai cu vorbă și cu perseana sa uriașe hotare, Turcii au prins curaj și au ridicat iar armele asupra Grecilor, și câte-odată i bat ei pe Greci, al-tădată Grecii pe ei. Dar pacea au dat'o de mal.

Acum vîzîndu-i că au stat toată iarna pe loc și fiind semne că s'obosiți și unii și alții, — Anglia și Franța și scațele, au crezut că e clipa potrivită a interveni la conducătorii celor 2 state, să încheie pacea. Și au arătat cum ar fi a se face pacea — dar Turcii, vîzîndu-i pe Grecii tare obosiți și cam fără voce de a mai lupta, — au respins cererile puterilor numite, spunînd că ei nu pot lăsa

Greciei atîtoz hotare, pe care le-a judecat lor Sfatul de pace.

Și așa iară e primejdie a se se urma focul, slab și cbosit, între ei.

Acum marile puteri au venit și au zis: Noi nu avem vreme să mai umbliăm după acești năravoși, ci vom însărcina pe România, care ea e statul mai mare aci în Răsăritul Europei, să păsească ea ca mijlocitoare, noi să fim lăsați în pace cu grijile noastre celelalte, și mari și multe..

„Căci și așa, — a spus solul englez și cel francez, — în Contractul de pace dela Sevres, nu se va face nici o schimbare, fără înștiințarea înainte a României și fără învoirea ei!

Iacă o hotărîre care ridică statul român în vaza lumii, arătînd că el cel mai de seamă între statele din Răsăritul Europei și de a cărui voință, când vorba e de treburi mari în acest Răsărit, se ține samă și de statele cele mai puternice, hotărîtoare în Europa.

La Genova

stările între popoare s'au arătat a fi destul de încordate și că pămîntul Europei e încă prea coperit de praful de pușcă, peste care nu e bine să umbli cu chibrit aprins.

Cînd intră dracu'n căneapă, ci că o încălcește rău de n'o mai pot descâlci toate babele cu melițele. De data asta politiciii mari și cinstiți ai Europei (ei Angliei, Franței, Italiei și ai Micii Înțelegerii) voiau să aleagă așa fel cănepa politică a Europei, ca să vie pe urma ei o pace îndelungată și trainică. Dar a venit un drac cu chivăra germană pe cap și altul cu căciulă mare și mițoasă de Rus, și s'au luat la joc prin căneapă și au încălci't'o rău.

Dară marile puteri ale păcii au avut tîmăie pentru ei și cînd au văzut acela, că nu o să iasă bine jocul lor, și-au cam tras coada 'ntre picioare și au stat zmirna în fața celor ce-i amenințau cu izgonire de pe-aci.

Și și-au arătat solii bolșevici ruși cererile lor și au spus, între altele, că ei cu Japonia nu stau de vorbă, că le-au răpit o parte scumpă din Siberia, și nu stau de vorbă cu România, că asta le-a „răpit” Basarabia, și Polonii le-au răpit — Polonia lor..

Și au hotărît marile puteri să rupă poveștile cu acești Ruși ne-

buni, de nu-și vor băga mintea'n cap. Li s'a spus că hotărîrile Păcii dela Paris sînt neschimbate. De vorbă cu ei, cu Rușii, se stă numai după ce își vor cunoaște datorile și s'or obligă a le plăti și pacea de Paris o recunosc și ei de drept făcută.

Ce privește România, li s'a spus: *Despre Basarabia judecată României, nici nu mai vorbiți.* Aceea e la bună nînd, acolo unde se cade. Ba și aceea trebuie să vă obligați, *că dați napoi tezaurul României* (toate bogățiile cele mari ale țării, aurul care chezește banii de hîrtie, lucrurile prețioase ale Familiei Regale, și ale bisericilor și a statului), cari toate au fost trimise spre pază la Moscova, crezînd că se dau în mîna unui popor de cinste. Bolșevicii ci-că l'ar fi păpat tot acel tezaur, — și acum marile puteri li obligă a-l plăti napoi, — că dacă nu, nu dau Rusiei ajutorul pentru care se roagă, ca să ajungă a se intrîma din greaua boală în care au adus'o bolșevicii.

Germania și Rusia

se pare că n'au de gînd să se astîmpere. Anumite ziare engleze țîn a șii, că în înțelegerea secretă (tăinică) dintre Germania și Rusia, e pus și punctul, prin care Rusia se învoeste ca ofițerii de marină (de pe corăbiile de războiu) germani, să slujească și conducă marina rusească. Iar alt rînd de ofițeri germani să organizeze (să refacă) armata rusească.

Gîndul Germaniei îl înțelege origine din aceste încheeri de tovarășie tăinuie cu Rusia.

UNELE—ALTELE

Prea mult!

Ungurii în Cehoslovacia, ca și în România, au prea multe școli.

La Sfatul țărilor din Genova Ungurii au început a se jelu, că vai și vai de ei, ce rău se poartă cu ei, cum li mai apasă și-i stîng statele care au rupt părți atît de mari din Ungaria!

Solul Cehoslovac sîrțișe cu ce gînd vin ungurii și i-a așteptat cu răspunsul gata. El a arătat Sfatului, că Ungurii atîta's de „goniți” pentru dreptate în Cehoslovacia, încît și azi au în țara „Toților” (a Slovacilor) care azi se ține de Boemia formînd cu ea împreună „Cehoslovacia”: 740 școli primare (începătoare), 14 gimnazii cu 4 cl. 8 Licee (gimnazii cu 8 clase), o Școală de pregătire învățători, o Facultate de drept (o parte de Universitate, aceea în care se învață

dreptul, lura), — au apoi 14 gazete de zi și 53 gazete și reviste mai mici!

Aceasta e de-adreptul — prea mult! Asta arată cu ce putere se aruncase guvernul dela Budapesta asupra acelei laturi de țară, locuită de Slovaci (de »Toți« ca să o maghiarizeze. O umpluse de școli mici și mari, (toate școlile slovacilor le închisese!), și făcuse să răsară gazetele ungurești ca clupercile în toate orașelele aceluia cap de țară!

Ca urmare acestor stări de lucruri, Slovacia și erau de jumătate perduți. Tineretul lor întreg știa mai bine ungurește ca slovacă și se mărturisea pe sine de — maghiari! Cetea numai cărți și foi ungurești. Așa de mult se deprinsese cu ele, încât, iaca, nici acum că scripștii la un stat național al lor, — nu se pot lipsi de gazeta maghiară, și de aceea trăesc acolo încă, așa de multe ziare și gazete mai mici

ungurești. Numai după ce se va stinge rindul acesta de oameni, crescuți în școală maghiară și în duh unguresc.

Și totuși Ungurii au cutezanța a se plînge la Sfatul popoarelor, că sunt prizonieri în Cehoslovacia, unde au atâtea școli și atâtea foi, — și în România, unde stau aproape tot așa de bine și cu școlile și cu foile!..

Politica noastră trebuie să fie una și bine înțelegătoare și bine văzătoare în viitor: Să ne ridicăm și noi cât mai curând poporul la așa stare de cultură, la atâtea cunoștințe și dragoste de carte, încât dacă un milion și jumătate de Unguri din Ardeal, Banat, Crișana, au azi aici la noi vre-o 15 foi de zi, iar noi, trei și jumătate milioane numai 5, — să ajungem a avea și noi pe cât ei, iar ca mâine, noi mai multe și ei mai puține!

Și să știți că — așa va și fi!

Trei mari nenorociri.

Grozava nenorocire delă Lupeni. — Marea ciocnire de trenuri la Orăștie. — Altă ciocnire lângă Teiuș.

În vreme de o săptămână, avem de încreștat trei mari nenorociri, numai aci în județul nostru ori aproape de el.

Cea mai mare e nenorocirea dela Lupeni, unde și-au perdut viața în chipul cel mai fioros: înecați de vii, apoi arși scum ori coperiți de vii sub pământ, 82 de nefericiți muncitori minieri (băieți) în minele de cărbuni. Iacă ce în prejurări se scrie că s'a petrecut fiorosul fapt:

În mina „Aurora” (Arank) se lucra la facerea unei galerii (drum pe sub pământ) de legătură între două coridoare. Pentru înleznierea lucrului se folosește dinamită.

În perețele de dărâmat s'au fost așezat în găuri 5 cărușe explozibile (de dinamită ce ia foc și sparge stinca), care aveau să fie aprinse cu curent electric. Și nimenea n'a simțit că în coridor se aflau gaze (abori înecăcioși ieșiți din cărbuni, ce iau foc).

Lucrătorii, după ce au așezat cărușele (patroanele) de dinamită, s'au ascuns în scobiturile tăiate a nime în pereții minei, slujindu-le de ascunzători, pentru ca petrițele ce vor zbura pe urma aprinderii, să nu-i atingă.

Dându-se de știre că sunt gata, cei dela stația electrică a slobozit curentul care a aprins cărușele. Dinamita a luat foc cu tunet mare, dar dela flacăra ei a luat foc și gazul metan ce se afla în mină! Acesta când s'a aprins, a făcut-o zgudulitură și o bubulitură mai puternică ca o suflă de cărușe de dinamită, aprinzând și sfărâmand totul în cuprinsul minei pe unde el se afla, făcând pleznituri chiar în pereții minei, din cari au căzut părți mari despicate de explozia (aprinderea) gazului. Tot ce-a fost avînd viață, oameni și cai, până la depărtare de 600 metri, tot a fost ucis, nimicuit, sfărâmat, arși! A răsturnat vagoanele, a încovolat

șinele de fier pe care merg vagoanele, până la „ascenzor” (mașinăria care urcă și coboară dintr'un rînd de jos la altul mai de sus, ori de sus jos).

Prin răsuflătorile minei a început să iasă fum, — și de pe acest fum cei de afară au înțeles că în mină s'a întâmplat ceva rău! Iute au luat telefonul și au sunat jos în mină, să li se spună de ce iasă fum din mină? — dar nici un răspuns. Atunci au văzut cu bunăsimț că-i rău! Inginerul Lehotzky s'o coborît cel dintâi în mină cu întîia echipă (ceată) de muncitori, ca să vie într'ajutor. Era prea târziu. Moartea și isprăvise grozava muncă.

Scoaterea celor nenorociți a fost lucrare grea. Dar după 2 zile de muncă cu lăpădare de sîne, ea s'a făcut...

Gazeta „Orșitul Muncitorimei” din Lupeni dă următoarele amănunte asupra nenorocirii:

Numărul morșilor e de 82, aproape toți oameni cu familie; scăpați cu viața dar greu răniți 4, ușor răniți 8. Ne-atingi au scăpat numai aceia, cari au eșit înainte de aprindere cu 5—10 minute: 5 inși, și anume „Ștaigerul și oberștăgeru” și trei lucrători, cari erau chemați la poliție pela ora 11.

În total în dimineața de 27 April au intrat la lucru 97 de lucrători și doi supraveghetori.

În lăuntru în mină n'a rămas platră pe platră san vre-o bucată de lemn lăsată la loc! Lîniile ferate din mină, pe care umblă „răzanele” (vagoanele mici de scos cărbunii, trase de cai), toate au fost zdrobite, strâmbate, încovolate; răzanele sparte, ușile rupte, cali morși, oamenii arși de vii ca tăciuni! Mina toată ruinată.

La casa de morși unde au fost adunate toate cadavrele (trupurile moarte) arse, pentru a fi apoi îngrijite și așezate în sicrie, erau 57, care se puteau deosebi că erau

cadavre de om, însă 25 care se spunea că încă sunt cadavre, nu erau decît niște grămezi de carne înșirate pe niscal pale. Mai erau și cadavre despre care se puteau ști că cine a fost, după locul unde a fost găsit la lucru, ori după o cruculișă pe care o avea la gît.

Lucru prea dureros am văzut în sala a doua a morșilor spune scriitorul acestor șire din „Orșitul Muncitorimei”. Văd un bilet alb la unul pe plept: întreb pe păzitor că înșamnă acel bilet? el îmi răspunde cu măchnire: aci sunt 3 frați Scropote;... nu departe de acolo un asemenea bilet așezat pe o amestecătură de cărauri frînte, arată că aci s cel doi frați Scop, dintre cari unuia îi lipsea capul..

Dintre cei 4 greu răniți, unul numai atîta mi-a putut spune: Sunt zid-r din Devo, lucram la grajd cu aștia trei.. Celalalți nu puteau vorbi, le eră grozav arsă fața și corpul. Cu greu vor scăpa cu viața.

Lupeniul eră, în ziua nenorocirii, ceva îngrozitor. (Nenorocirea se întâmplase pe la amiază și s'a aflat de ea după prânz). Poliția și armata nu puteau opri năvala lumii spre mina cu nenorocirea.

Pe când chiar scoteau trupul mort al unui muncitor, femeea lui se afla la gura minei. Când l'a văzut, n'a putut decât să țipe (să strige) odată amar, apoi a căzut jos în nesimțire... și până să vină medicul, care eră ca la 200 pași departe, nefericita a trecut și ea cu sufletul lângă el soțului ei!..

Printre morși sunt vre-o 30—32 de Români și 50 de alte neamuri. Români căzuți jertfă acestei grozave nenorociri sunt:

Brezu Ioan, Danciu Iosiv, Demian Avram lui Todor, Demian Dumitru, Dric Filip, Făgărășan Francisc, Gedur George, Cligor Vasile, Halician Victor, Cazan Vasile, Mag Mihai, Manca Nicolae, Mărgăjan Ioan, Micluța Precup, Neșelean Ioan, Neșelean Lazar, Popa Iuliu, Petrescu George, Popa Vasile, Savu Ioan lui Salamon, Seleșan Todor, Scropota Ilie, Scropota Augustin, Scropota Toma, Detrelean Mitru, Cupa Andrei, Lăscuț Ioan, Mihăilă Nicolae, Schiopu Ioan, Bârsan Vasile, Popa Todor, Bandi Andrei.

Cei de alte nații sunt:

Göllesz Andras, Venczel Kálmán, Agoston Istvan, Albert Sándor, Bacar Simon, Barton Hubert, Binko János, Biró József, Boer György, Böhje Elek, Bökö Imre, Csischer András, Ersek István, Fazakas István, Fazekas Áron, Ótvész Iuon, Gergely János, Habina Jozsef, Kis B László, Klemencz András, Kopros Adolf, Kovács Sándor, Krakovszki Károly, Kriska Kajelan, Liszko Kirila, Major Dénes, Marcus Domokos, Muhnic Leó, Mózes Miklos, Nagy Lajos, Orbán Sándor, Pál Ferenc, Panczel Ferecz, Puch János, Röhner Ignác, Skoromaszler Janos, Szentés Péter, Szkoupi Károly, Szöcs András, Shadler István, Takács Tamás, Ternesz Adolf, Tkacisen András, Vajda József, Venczel Károly, Venczel Rudolf, Vajda Ferenc Istvan, Arayi Mihaly, Hint György, Borsos Péter.

Vor mai fi și printre aceștia Români, dar cum vechii slujbași din cancelariile minelor, le scriu încă numele pe un-

gurește, nu se pot ușor deosebi dintre cei de alt neam.

— Cei 4 greu răniți scoși din mină cu zile încă, sunt: Antal Miklós, Oltean Iosiv, Grîn Aurél, Kampagni Simion.

Ușor Răniți: Lehota Jozsef, Fazekas György, Szatmari Albert, Bogy János, Szahinszki Antál, Parlicsek Kristof, Popa Consantin, Dankó Pál.

Chemaiți la poliție și prin asta scăpați de moarte au fost: Czerva Iosif, Péterfi Jozsef și Milig Jozsef.

Obâr-Ștaigerul Filinger Jozsef, și Ștaigerul Kozak Ferencz, au eșit cu 5 miute mai nainte și au scăpat.

Cai au fosi uciși și arși șase.

Inmormântarea.

Duminecă după prânz a avut loc inmormântarea. 82 de sicrie (copârșe) erau înșirate pe un loc deschis, în câmpul de lângă comună (căci în lăuntru n'aveat unde așeza altele). Trenuri anume, au adus pe solii societăților muncitorești din toate părțile și popor nenumărat. S'au adunat ca la 20.000 de oameni.

Sicrițele erzu cu totul coperite de flori și de cununi și în jurul fiecăruia 3—4—5 persoane, femei și copii și rudeni, în haine de jale, își frîngeau mâinile și ingenunchiau și plîngeau cu suspine dureroase.

Gazetarii numeroși veniseră din țară și chiar din afară, să vadă și să fotografieze nenorocirea.

La mijloc, între sicrițele așezate în pătrat, s'a ridicat un podiu, pe care eră făcut un altar cu cruce mare. Aci s'au urcat preoștii tuturor confesiunilor (religiilor) celor morși și au slujit prohodul. Intii greco-orientali și greco-catolici, apoi romano-catolici, reformiști, evanghelici, și unitari, — toți rugându-se pentru odhna sufletelor acestor muncitori atinși de arșia unei clipe fără de noroc.

S'au înut apoi vorbiri jale. Intât și a luat rămes bun dela harnicii săi muncitori directorul minei Frey, apoi solii derăgătorilor, solii minelor din celelalte locuri, între cari și cei dela Anina, dela Vulcan, și din toate părțile.

S'a pornit apoi urlașul convol spre cimitir. Nainte mergeau școlile, apoi lucrătorii, după ei ștrul de sicrie, fiecare purtat de 4 lucrători și încungliat de nenorociți orfani și de femelle lor în haine de jale și plîngând cu smar.

Era târziu după prânz, spre sară când au ajuns la cimitir, unde s'au mai făcut scurte rugăciuni de asupra gropii, — apoi cei prizoniși de clasul nenorocului lor, au fost lăsați spre vecinică odihnă în 82 morminte noi!..

Dzeu să-l odhnească cu cei buni ai săi.

Pentru nenorocirile ce se întâmplă din vreme 'n vreme, — deși rar, — în minele (băisgurile) de pe această Vale a Jiului, lumea muncitorească îi și zice mai adeseori și cu durere în suflet „Valea Plăngerii”... Căci tot în această mină din Lupeni s'a întâmplat în 1917 o

nenorocire, care a luat viața la 57 muncitori; în 1918 o explozie în minele din Petroșeni a luat viața la 13 muncitori; în 1919 în Vulcan la 7 lucrători, afară de nenorocirile mai mărunte ce se întâmplă doar zilnic. Iar asta de acum le întrece pe toate. În apropiere de mină se află un mic cimiteriu (întirim) a cărui cruci ori petri, sunt tot atâtea semne, cărî spun în mușenia lor: Iacă și aci odihnesc oasele unui nenorocit, care a intrat sub pământ dus de nevoia vieții de a câștiga ceva pentru sine și ai săi, și și a plătit năzavina cu viața lășindu-l pe ai săi și mai nenorocii și mai săraci...

Despagubirea familiilor.

— Cel ucis erau toți asigurați împotriva nenorocirii la „Casa Asigurărilor Muncitorești”, care le va plăti sumele ce li-se cad la întâmplare de moarte.

M. S. Regele la Lupeni.

— Gazetele din București scriu, că azi, Joi, M. S. Regele va veni la Lupeni, spre a mîngîia și împărși ajutoare familiilor celor nenorocii. Familia Regală a dăruit suma de 100.000 Lei spre ajutorarea lor.

M. S. Regele vine însoțit de dl. Ministru al Muncii, G. Mărzescu, care aduce 300.000 Lei dăruirii ajutor din partea aceluși Ministeriu.

Ajutorul ziarelor.

— Mai multe ziare din București și dela noi, au deschis liste de ajutorare a familiilor celor năpăstuiți.

— Ziarul „Adevărul” a deschis o listă, cu care a adunat în cea dinăzi zi 16.000 Lei.

— Ziarul „Infrățirea” din Cluj a deschis o listă, iscălită de redacția 1000 Lei, personalul tipografiei 200 Lei. Adunările de ajutoare urmează.

— „Libertatea” ne avînd în cancelarie ajutoare, cari să poarte și grija asta, roagă pe ceilalți săi cu inimă miloasă, să trimită de-a dreptul Primăriei din Lupeni (Jud. Hunedoarei) sumele ce pot, scriind pe cuponul mandatului: „Ajutor familiilor celor nenorocii în mină”. E lipsă să trimitem cu toții ajutoare, căci, ce li s'a adunat până acum, abia face vre o 4000 Lei de familie, — sumă care e slabă alinare pentru o așa pierdere uriașă.

Lupeni—Budapesta—București.

Directorul minelor din Lupeni era dus la Budapesta. Așa știau slujbașii din cancelarie. Îndată ce au aflat de nenorocire, au telegrafiat Directorului la Budapesta și Ministeriului Muncii la București. Dar Directorul nu plecase de adreptul la Budapesta, ci la București și de acolo la Pesta.

Cel din Pesta știindu-l la București, îndată l au trimis telegrama la București. Și — auzi bună rîndulă, — la București a sosit mai curînd telegrama cea venită peste Budapesta, decît telegrama trimisă din Lupeni de adreptul la București...

Ciocnirea de trenuri dela Oraștie.

Vinerea trecută (28 April), s'a întâmplat lingă gara Oraștie o mare ciocnire de trenuri, care a omorît 2 oameni și a rănit greu pe alți 4 și 15 vagoane s'au sfărîmat de nu se mai cunoaște ce au fost!

Iaca cum s'a întâmplat nenorocirea:

Se vede gările din Oraștie, că din gara vecină Șibot a plecat un tren de marfă. Funcționarul de mișcare, știind că din Șibot la Oraștie, un tren vine în 32 minute, și că Regulamentul porancește, ca orice manevră în gară are să încezeze cu 10 minute înainte de data sosirii altui tren, — a lăsat trenul din gară să manevreze, avînd să scoasă cîteva vagoane de pe o linie laterală și să le aducă la ale sale, cu cari avea să plece spre Șibot.

Abia ieșise din gară, când iaca vine ca un bălaur în goană mare trenul de povară dinspre Șibot, tras de 2 mașini! Mașina ce ieșise din gară, cu vre o 12 vagoane după ea, n'a avut vreme să deie înapoi, până trenul greu, de 42 vagoane, ce l vanea în față, tîbări peste ea! A fost o ciocnire îngrozitoare: 15 vagoane s'au sfărîmat așa de tare, că nu mai știi ce erau! Tenderul (vagonul greu cu cărbuni) unei mașini, a fost ridicat de puternica apăsare și aruncat așa în picioare în șanțul de alături, ca o jucărie! Mărfurile din vagoane au coperit locul. Printre ele și un vagon ce ducea dela Cluj la Lugoj mobilele dlui Calus Brediceanu, fost ministru. Dna Brediceanu venea cu trenul personal dela 10 jum. dinspre Teiuș și fiadcă în capul gării Oraștie trebuia să se dea jos și să treacă pe jos până la celalalt tren de persoane ce-l așteptă dincolo de locul nenorocirii, când trece pe lângă vagoanele în ruină, vede aruncate în toate părțile prin șanțul colo o canapea, colo un scaun, o masă, un vraf de cărți, ce l se păreau foarte cunoscute! S'a uită mai bine: iacă s mobilele sale și biblioteca cea prețioasă, de vre-o 2000 de volume, ale soțului său, moștenită în mare parte dela tatăl său Coriolan Brediceanu!.. Iși poate ori cine închipui spaima și durerea ce a cuprins-o...

Însoțitorul vagonului, un țaran din Lugoj, pus în vagon să păzească lucrurile, a fost eflat mort. O femeie ce venea în alt vagon cu mărfuri la Oraștie, asemenea omorîtă! Apoi 4 oameni de pe același tren și de pe cel din față lui, răniți mai greu, și alții mai ușor.

Cercelările au scos la iveală, că vinovații sunt mecanicii de pe cele 2 mașini ale trenului ce venea dela Șibot. Erau niște unguri, dintre cari unul numai de câteva zile pusese jurămîntul și întrose iar în slujba căilor ferate. El au plecat din Șibot avînd numai un frănar (impedecător) pe tren, în loc de 4, căci 2 rămăseseră adormiți pe iarbă la Șibot, iar unul în alt vagon care n'avea frână. Și mecanicii au dat drumul mașinilor să meargă cu toată puterea, ca un tren accelerat, încât au ajuns în 18 minute, unde trebuia să ajungă în 32. Semnul din capul gării era pus pe oprire, și el nu au oprit ori n'au mai putut opri; au dat ceva semnal de alarmă, dar cel un frănar și el de pe mașină, n'au putut opri un tren așa lung și greu, slobozit la fugă nebună! Când apoi au vă-

zut primejdia, ei au sărit jos de pe mașini, în câmp!

Sunt pagube foarte mari.

A treia.

Luni, în săplămăna de față, altă ciocnire a avut loc la podul Mărușului, lângă Teiuș. Tot două trenuri de marfă: Sunt 4 morți și 12 răniți!

Prea multe, în câteva zile.

NOUȚĂȚI

Îșiri cu bune învățături în mijlocul poporului. Corpul profesoral dela Liceul „Aurel Vlaicu” din Oraștie, își urmează programul său folositor, de a ieși în timpul liber al Duminicilor și sărbătorilor, cu elevii la excursii culturale prin comunele din jurul Oraștiei.

Duminea trecută au fost la Berriu, corul liceului a cântat la sfînta liturgie, — apoi a urmat o mică producție cu declamări și cântări plăcute poporul și cu vorbire ducătoare de lumină și întăritoare de suflete în popor.

Duminea viitoare vor fi la Ludești. Peste tot locul poporul îi primește cu dragostea pe care o și vrednicec profesorii străduitori pe cărările culturii și elevii lor harnici.

Răscumpărarea onomastice. D-nii profesori George Părvu și Gh. Tamaș, își răscumpără felicitările de ziua onomastică, dăruind câte 200 lei pentru premiile elevilor distinși dela liceu.

George Dima, marele măestru al cântării, minunatul compozitor al cântărilor liturgiei pentru cor, și atât de iubitul autor al celor mai gustate cântări de la Concertele noastre de vre-o 20-30 de ani încoace, — împlinind 40 de ani de muncă, ce face mîndria artei muzicale românești din Ardeal, — va fi sărbătorit în chip mareț la 6 Maiu la Cluj, unde azi e Director al Conservatorului de muzică. Vom da amănunte despre sărbare. Și până-tunci ne alăturăm la cei ce aduc calde felicitări iubitului Maestru Dima, fiind fericiți a-l avea și urîndu-i: *Încă la mulți ani!*

Organizarea perceptoarelor. Se știe că guvernul Averescan voia să unifice repede perceptoarele (deregătorile de adunare a dărilor) făcându-le și la orașe și la sate și la noi pe toate după chipul celor din vechiul regat. S'au făcut interveniri să nu se facă și aici așa, că felul cum sunt întocmite aceste deregătorii la noi, e mai bun (tip austriac), decît cel din vechiul regat. S'a lăsat lucrul încurcat.

Noul Ministru de finanțe, dl. Vintilă Brătianu, venind prin Ardeal, a aflat că felul cum sunt perceptoarele la noi, e într'adevăr mai bun, și a dat poruncă să nu se schimbe perceptoarele noastre după chipul celor din Regat, cum se înduise și de d-șă, ci aicea să meargă înainte după rînduiala lor veche. Ba se spune că va face și cele din vechiul Regat să se întocmească după chipul celor dela noi.

Concurs Societatea pentru Ocrotirea Orfanilor de războiu Secția Regională Sibiiu, publică prin aceasta concurs pentru furnizarea lemnului de foc, necesare Orfelinelor Sibiiu, Orlat, Alba-Iulia, Oraștie, Arad, Sft. Gheorghe, pe anul 1922 | 923 în total 410 stîngini. Ofertele sunt a se înainta biroului Societății, Sibiiu Strada Mitropoliei Nr. 34 până în 20 Maiu.

Dentist Dr. S. Seidner — Plombe. — Scoatere de dinți fără durere. — Punere de danturi.

Dela Perceptorat. Impozitul pe lux și cifra afacerilor (darea pe negoț) de pe luna Aprilie 1922 trebuie vărsat la perceptoratul din Oraștie în zilele de mai jos:

8 Maiu contribuabilii al căror numele de f. milie se începe cu una din literile: A. B. C. D. E. — 9 Maiu F. G. H. I. K. — 11 Maiu L. M. N. O. P. — 12 Maiu R. S. T. U. V. Z. — În 14 Maiu societățile.

„Cosinzeana” frumoasa și bine îngrijita revistă pentru familie, cu ceteri alese și învățătură felurită, are în fruntea numărului său 8, dela 30 April, chipul prea frumosului plan de Catedrală gr-or. română la Cluj. E mareț și plăcut. Doar că va costa așa de mulți bani, că n'o să poată fi zidită prea curînd. Incolo multe chipuri interesante din lumea mare, — printre ele și al noului Rege al Egiptului, — pe care îl dăm și noi în „Foia Interesantă”. Cel ce ar dori s'o cunoască cu scop de a o abona, să ceară numere de probă din „Cosinzeana” Cluj, Piața Cuza-Vodă 16. Abonamentul 25 Lei pe 3 luni.

— Acesta e cel din urmă număr ce se mai trimite celor ce au plătit numai păturalul 1 și pentru al 2 lea n'au trimis banii!

S'a zvărlit din turnul bisericeii. O tinără femeie, de 28 ani, din Anwers (Belgia) Lucia Depanw, desnădăjdută de necazurile vieții, s'a urcat în turnul bisericii catedrale din Strassburg, a stat acolo 2 ceasuri și s'a tot gândit și apoi s'a aruncat pe fereastră, dela 80 metri înălțime! A murit pe loc.

Convocare.

Membrii corpului didactic dela școalele primare de stat din plasa Baia-de-Criș, sunt convocați la conferința catarală ce se va ține Sâmbătă în 6 Maiu (în ziua de Sf. George) la ora 10 a. m. în sala școlii de stat din Vafa-de-jos, cu următ. program:

1. Cuvînt de deschidere, de preș. P. Incicău. 2. „Productele județului Hunedoara” lecție practică din Geografie, cu elevii cl. III., de inv. A. Ionuțaș. 3. „Despre folosul școlii” și înființarea „Căminului cultural” la sate, de Ioan Micu, inv. 4. „Plasarea ucenicilor la meserie” de inv. dir. A. Popoviciu. 5. „Despre împădurirea terenurilor și a pădurilor devastate”. 6. Incasarea taxelor de 5 lei. 7. Prînz împreună. — La ora 3 p. m. Producție corală condusă de dir. A. Ionuțaș, urmată de petrecere populară în parcul Băilor.

Baia-de-Criș, la 27 Aprilie 1922.

P. Incicău, preș. I. Micu, secr.

Sămănători de lumină.

Printre acel cari, aflînd de bune pentru popor folie noastre, s'au străduit a le răspîndi în anul de față printre țărani, — afară de cei arătași în numerii trecuți, — avem plăcerea a mai pomeni pe următorii:

Di Teodor Băbuța di Zeldiș, ne-a trimis 3 abonați noi din acea comună.

Peste 8 milioane de nuncitori fără lucru, în America. Nemulțumiți de plățile scăzute ce li s'au dat în vremea din urmă, lucrătorii dela minele de cărbuni din America au intrat în „grevă” (au încetat munca). Ea durează de o lună de zile. În urma acestei hotărîri de greva, 3 milioane și 800 de mii de lucrători sunt fără lucru, — și cei mai mulți din ei nu mai pot purta lipsa de venit.

dă consultații, în ORĂȘTIE Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj)

de-asupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți fără durere. — Punere de danturi.

„Bobârnaci“.

— Volume de »Bobârnaci« foaia plină de glume frumoase, sâmbitoase și cuvințioase, scrise de regretatul Haralamb Călămăr (E. Borcia), — mai avem numai de pe anul 1914, 100 pagini, cu mii de glume în proză și versuri, — cu 8 Lei volumul, trimis franco recomandat. Cumpărat aici, numai 5 Lei. A se cere la: »Libertatea« în Orăștie.

Nr. 418-1922 adm.

CONCURS.

Pentru întregirea postului de notar comunal în comuna Vaidel se publică concurs.

Doritorii de a ocupa acest post se învâd a-și înainta rugărite înscrise cu documentele de calificare până la 25 Maiu 1922 prim-pretorului plasei Orăștie, cu care ocazie își vor documenta și ocupașionea până în prezent.

Retribușionile sunt cele statofite în decretul Nr. XX.

Orăștie, la 1 Maiu 1922.

(451) 1-1 Dămian, prim-pretor.

Gaut un gater

pentru mai multe ferestraf
(447) 1-3 George Perian, preot Șugag, p. Săsciori (j. Sibiu)

Licitație de cai.

„Batalionii 1/90 vinde prin licitație 16 cai în ziua de 12 Maiu ora 7 în Lupeni“.

(450) 1-1

2 calfe pentru lucru de tinichigiu se primesc numai decât cu leafă după prețul zilei.

Oswald Hartwig

tinichigiu Orăștie, jud. Hunedoara.
(454) 1-2

La pădurile statului

caut slujbă. Sunt de 31 de ani, am școala primară și cunoștințe bune căștigale prin ceilți.

Iulius Burza

supraveghetor, Separafia-Steja,

în Lupeni (jud. Hunedoarei).
(456) 1-2

Un dulap

pentru cărți închis ca sticlă și un outer de părete pentru antru sunt de vânzare Str. Căstăului 30.

(453) 1-1

Licitație.

Un teasc de struguri, lemne de lucru 280 bucăți, și multe unelte pentru lucrul viei, să licitează în 14 Mai la Geoglu de Jos în cancelaria advocatului Rafael Miksa.

(448) 1-1

Casă de vânzare.

Casa din strada Bisericii vechi Nr. 17, constătoare din 3 încăperi, pivniță, grajd, sură, 2 coșuri, fântână în curte, grădina mare cu pomi roditori, se vinde din măsă liberă.

— Informașii la adm. foll.
(452) 1-2

Mânză

de 2 ani și jumătate, s'a perdat sau s'a înstrăinat subscrișului. E cărunță, alb cu negru, psă sură în frunte, din coadă are tălată jumătate; de a stânga e stricată de ham; potcoave n're; e scundă nu-1 năltă.

Care va găsi o să o înștințeze la:

Iulius Urleșu

(446) 2-2 econom în Vinerea (p. Cugir).

REGATUL ROMÂNIA

Judecătoria de ocol secția cărșii funduare Orăștie.

Nr. 351/1922. c. f.

Extras din edictul de licitație.

Secția cărșii funduare în cauza execușională a creditorului executant vădava lui Depcia Ion născ. Basaraba Paraschiva repr. de Dr. Alexandru S. harer adv. în Orăștie contra debitorului executat Cârneaș Andrei din Romos, și în cauza execușională a creditorului executant Dr. Aurel Vlad advocat din Orăștie contra debitorului executat soșia lui Andrei Cârneaș născută Solomia Popovici din Romos, în urma cererii creditorului executant în baza ȘȘ lor 144. 146 și 147 art. de lege LX. din 1881, a ordonat licitașia execușorie pentru încassarea pretenziunii de 1300 Lei capital 5% interese după acest capital, computele dela 25 Maiu 1921 și 949 Lei 60 bani chelt eii procesuale și execușionale și pentru cheltueile cererii de licitație stabilite în suma de 135 Lei și a ordonat licitașia execușorie pentru încassarea pretenziunii de 166 Lei 74 bani capital, 5% interese după acest capital computele dela 15 Iulie 1915 și 44 Lei 58 bani cheltueii execușionale și pentru cheltueile cererii de licitație stabilite în suma de 100 Lei precum și declarașii de alăturat Vorschussverein-Aktengesellschaft din Orăștie, pentru 40 Lei capital și accesorii. Iile Ștef din Romos pentru 112 Lei 72 bani asupra nemșcătoarelor cuprinse în prot. funduar din Romos Nr. 1306 Nr. ord. A + 2 Nr. topogr. 2881/1 arător cu estensune de 1310 s'ângiul alăturare pe teritorul judecătorei de ocol Orăștie.

Prețul de strigare se statofrește asupra nrului top. 2881/1 în 460 Lei.

Secția cărșii funduare pentru efeptafrea licitașiei în comuna Romos la casa comunală fixează ziua de 17 Maiu 1922 orele 10 s. m.

Nemșcătorul ce cade sub licitașie nu se poate vinde cu un preț mai mic de două treimi a prețului de strigare.

Cel care doarec să liciteze sunt obligașii a depune ca vadu la mâinile delegatului zece la sută din prețul de strigare în bani gata sau în hârșii de valoare acceptabile conform legii pentru cașșionul socotite în cursul stabilit în ȘȘ ul 42, al art. de lege LX din 1881, sau a predă delegatului reversul despre depunerea vadului în depozit judiciar și a subscrie condișionile de licitație ȘȘ 1 147, 150, 170, art. de lege LX. din 1881, ȘȘ ul 21 al art. de lege XLI din 1908

Acela care a făcut un ofert mai mare ca prețul de strigare, e obligașii a completa vadul până la procentele corespanzătoare sumei oferite, — (ȘȘ 25. XLI 1908).

Orăștie, la 4 Martie 1912

(465) 1-1 Dr. Cadariu, m. p., judecător.

Motor cu benzina 4 H. P. și mașină (fost cu cai) montate pe un car special, să vinde, în Orăștie Strada Bisericii vechi Nr. 8. — Prețul nu mai mult ca 10 mil Lei. — Urgent, nu perdeș ocașia rară!
(441) 2-2

Mașină de cusut „Singer“

nouă, e de vândut, la:
Ioan Lăzăroiu,
comerțiant, Orăștie.
(443) 2-

2 calfe

se primesc îndată, cu condișioni foarte favorabile, la:

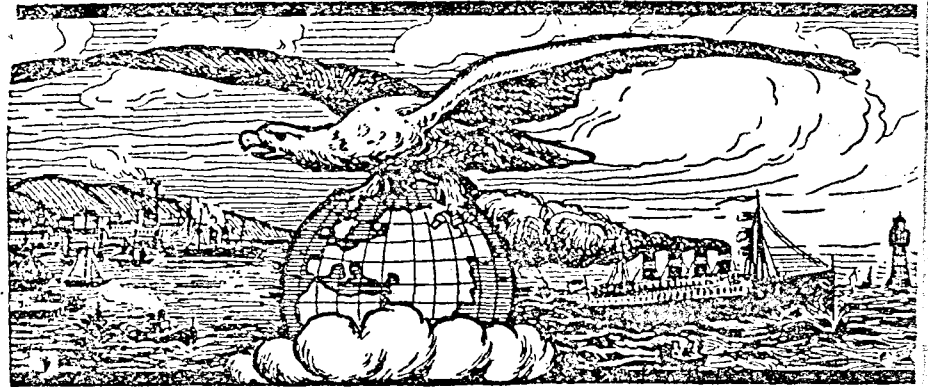
(445) 2-3 Croitoria Grădina Orăștie, Piașa Ferdinand.

BENZIN, petrol rafinat și uleiuri

de uns, — vinde în orice cantitate, cu prețurile cele mai convenabile:

„Depozitul de uleiuri minerale“

Ieronim G. Fărcașiu
Sebeșul-sășesc (lângă cazarmă).
(442) 2-4

Banca Centrală

PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERȚ, SOCIETATE PE ACTII
— CLUJ. — Filială principală: Sibiu.

strada Cisnădiei No. 7 etajul al II-lea

Capital Lei 50 milioane. Fond de rezervă L 16 mil.

Centrala în Cluj, Strada Regina Maria Nr. 6.

Edificiul propriu. — Telefon: 783 și 183.

Legături directe cu străinătatea
Mari magazii de mărfuri la toate filialele.

EXPORT-IMPORT

Secția de mărfuri și Secția de cereale importă și exportă, cumpără și vinde tot felul de mărfuri coloniale, de băcărie, textile, cereale și produse agronomice.

Secția de Bancă și Secția industrială se ocupă cu tofelul de afaceri bancare, finanțializează, nașionălizază și crețază noi rami de industrie.

Secția de organizare și secția Americană fac acvișia și propagandă cuvenită, dau informașionii și sfaturi binevoșicare gratuit tuturor acelorora cari li se adresează.

Asignate și cecuri americane, dolari, precum și libele de depunere dela atite bănci străine, se primesc spre încassare, aducându-se banii la noi fără cheltuală și eliberându-se imediat libel de depunere.

Pentru Depuneri spre fructificare dăm:
în Cont-curent 4% netto
pe libel de depunere cu abțicere reglement. 5% - 5% netto
pe libel de depunere cu termen fix de 1 an și după sume mai mari 6% netto
(394) 8- Darea după interese o plătește Institutul.

Dolari, asignate și cecuri americane, se primesc spre încassare și depunerile se primesc spre păstrare și fructificare totdeauna sub cele mai favorabile condișionii la:
Banca Centrală Cluj str. Regina Maria Nr. 6.
Banca Centrală, Filiala Alba-Iulia (fosta bancă „Iulia“)
Banca Centrală, Filiala Arad Piașa Boros Béni Nr. 3.
Banca Centrală Filiala Hașeg, (f. bancă „Hașegana“)
Banca Centrală, Filiala Oradea-mare, (f. b. Sentinela)
Banca Centrală, Filiala Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 7. II.
Banca Centrală, Filiala Turda, (f. bancă „Arleșana“)

Sprrijiniți BANCA CENTRALĂ căci este cel mai mare Institutul industrial și comerțial al nostru, înșșinat cu capital curat românesc ardelenesc. — Prin muncă neobosită și chiverniseală cu rost și-a crețat în scurtă vreme un loc de frunte.